

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv.VII.30.035/2015/5.szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Gadó Gábor Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Gadó Gábor ügyvéd által képviselt OTP Bank Nyilvánosan Működő Részvénytársaság I.r. és OTP Jelzálogbank Zártkörűen Működő Részvénytársaság II.r. felperesnek a Dezső és Társai Ügyvédi Iroda ügyintéző: dr. Marjai Attila ügyvéd által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltételekhez kapcsolódó törvényi vélelem megdöntése iránt a Fővárosi Törvényszéken 4.G.44.559/2014. számon folyamatban volt és a Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.765/2014/4. számú jogerős ítéletével befejezett perben a jogerős ítélet ellen az I.r. és a II.r. felperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I.r. és a II.r. felperest, hogy 15 napon belül fizessenek meg személyenként az alperesnek 635.000 - 635.000 (hatszázharmincötezer-hatszázharmincötezer) Ft. felülvizsgálati eljárás költséget.

Ez ellen az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek az általuk kötött deviza alapú kölcsönszerződések részeként üzletszabályzatokat alkalmaztak. Ezek egyes rendelkezései lehetővé tették a kölcsönszerződésekben szereplő kamatok, díjak és költségek egyoldalú módosítását.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték a Kúriának a

pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a és 8. § (1) bekezdés a) pontja alapján, hogy az általuk megkötött deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések részévé vált általános szerződési feltételeknek (a továbbiakban: ÁSzF) az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó kikötései megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti valamennyi feltételnek, így azok tisztességesek és érvényesek.

Kérték a tárgyalás felfüggesztését a Pp. 155/A. §-ában, illetve a Pp. 155/B. §-ára foglaltakra hivatkozással.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 155/B. §-a alapján az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggesztette.

Az Alkotmánybíróság a 34/2014.(XI.14.) AB határozatával a (a továbbiakban: AB határozat1) a Törvény egésze, valamint az 1. § (1)-(3) és (6)-(7) bekezdései, a 4-15. §-ai, valamint a 19. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezéseket elutasította.

Az elsőfokú bíróság az ezt követően meghozott ítéletével az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet és a keresetet is elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában egyenként foglalt állást a különböző időszakokban és különböző szerződéstípusok esetén alkalmazott ÁSzF rendelkezések tekintetében a körben, hogy a felperesek keresete milyen okból nem helytálló. Ítéletében a per tárgyává tett ÁSzF rendelkezések döntő többségét a Törvény hatálya alá tartozónak találta, és úgy ítélte, hogy azok nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) - g) pontjaiban szabályozott, általa tételesen vizsgált egyes elveknek. Ugyanakkor a perbe vitt ÁSzF rendelkezések közül több tekintetében úgy ítélte, hogy azok nem tartoznak a Törvény hatálya alá, mivel azok nem a kamat, költség, díj egyoldalú módosításra vonatkoznak. Általánosságban ilyennek tekintette az egyoldalú szerződés módosítás közlésére, nyilvánosságra hozatalára vonatkozó szabályokat, az ehhez kapcsolódó, a fogyasztókat megillető felmondási joggal összefüggő rendelkezéseket, a fogyasztó magatartásától függő kamatemelésre vonatkozó rendelkezéseket. Nem tekintette továbbá a Törvény hatálya alá tartozónak az ún. automatikus módosulást tartalmazó ÁSzF rendelkezéseket, valamint azokat a rendelkezéseket sem, amelyeknek a hatályba lépéséhez a fogyasztó hozzájárulására volt szükség.

A felperesek és az alperes fellebbezései folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbeezett rendelkezéseit

helybenhagyta, fellebbezett indokolását saját ítélete indokolásában foglaltak szerint részben megváltoztatta.

Más indokolás mellett egyetértett azzal, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei nem állnak fenn.

A jogvita érdemében kifejtette: a Törvény hatálya alá tartozó szerződéses rendelkezés fogalma alatt a követelmények teljesülése szempontjából releváns és ezért egybetartozó kitételek összességét kell érteni. Az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és a felmondásra vonatkozó szerződéses rendelkezéseket is az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó szerződési feltételek részeként kell értékelni.

A szerződési feltétel akkor is egyoldalú kamat-, díj-, és költségemelés tesz lehetővé, ha szövegszerűen nem a felperesek egyoldalú jogosultságát deklarálja, de tartalma szerint a fogyasztó fizetési kötelezettségének a felperes által eldöntött emelését eredményezi. Ez azokra a szerződési feltételekre vonatkozik, amelyekből a fogyasztónak a szerződéskötéskor fizetési kötelezettsége még nem keletkezett, viszont a szerződés hatálya alatt ez többször is bekövetkezhetett. A másodfokú bíróság szerint mindezek alapján a Törvény hatálya alá tartoznak az akár a fogyasztó terhére, akár a javára történő módosításról szóló tájékoztatás díjára, az egyoldalú módosítás miatti fogyasztói felmondás költségeire vonatkozó rendelkezések is.

A másodfokú bíróság - az elsőfokú bírósággal egyezően - úgy ítélte: nem tartoznak a Törvény hatálya alá az automatikus díj-, és költségváltozásra vonatkozó, valamint a jogszabályváltozás miatt bekövetkező módosulásról szóló, továbbá a módosításhoz a fogyasztó nyilatkozatát is igénylő szerződési feltételek, valamint a Magatartási Kódex szabályainak való önkéntes alávetést rögzítő ÁSZF rendelkezések.

A Törvény hatálya alá tartozó ÁSZF rendelkezések vizsgálata körében a másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt követelmények tartalmára nem a 2/2012. (XII. 10.) PK vélemény és a 2/2014. PJE határozatban foglaltak az irányadók, hanem - az Alaptörvény 28. cikke alapján - a Törvény miniszteri indokolásából kell kiindulni. Utalt arra, hogy a felperesek fellebbezésükben nem vonták kétségbe annak az elsőfokú ítéleti indokolásnak a helyességét, miszerint a perbeli ÁSZF rendelkezések a változás mértékét és a módosítás mechanizmusát nem tartalmazzák. A másodfokú bíróság szerint ezért a hiányos tartalmú szerződési rendelkezések nem lehetnek érthetőek, egyértelműek és átláthatóak. Hangsúlyozta, teljes körű, az egyoldalú szerződésmódosítás jogának tartalmára is kiterjedő szerződéses szabályozás lehetséges lett volna. Ilyen átlátható és egyértelmű szabályozás hiányában a felperesek által alkalmazott ÁSZF-ek egyik időszakban, egyik szerződéstípus tekintetében sem feleltek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontja és e) pontja szerinti követelményeknek.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmükben a felperesek a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereseti kérelmüknek helytadó ítélet meghozatalát kérték. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet alaptörvény-ellenes, mivel figyelmen kívül hagyja az egyes ÁSZF-ek alkalmazása idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket. A bíróságoknak a Törvény 11. §-a alapján lefolytatott perben nem kizárólag a Törvény 4. §-át kell alkalmazniuk, hanem a vonatkozó magyar és uniós jogi rendelkezéseket is. Utaltak arra, hogy a jogerős ítélet a Pp. 239. §-án keresztül érvényesülő Pp. 221. § (1) bekezdésébe ütközik, mivel a másodfokú bíróság csak a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontja tekintetében bírálta felül az elsőfokú ítéletet, a felperesek által sérelmezett további hat alapelv vonatkozásában a fellebbezés lényegében elbírálatlan maradt.

A felperesek szerint jogszabálysértő módon minősítette a másodfokú bíróság - az elsőfokú bíróságtól eltérően - a Törvény hatálya alá tartozónak a felmondással kapcsolatos ÁSZF rendelkezéseket, költségeket, valamint a kölcsönszerződés megszegése esetén fizetendő ún. büntető kamat felárra vonatkozó rendelkezéseket.

Kifejtették, a keresetben megjelölt ÁSZF rendelkezések a mindenkor hatályos jogszabályoknak megfeleltek, ezért azok tisztességtelensége a Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem lett volna vizsgálható.

A felperesek szerint a másodfokú bíróság mindezek alapján a Pp. 206. § (1) bekezdésébe ütköző módon, tévesen alkalmazta a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában foglaltakat. Ezen jogszabályi rendelkezések helyes értelmezése esetén csak és kizárólag arra a következtetésre juthatott volna, hogy a perbeli ÁSZF-ek mindenben megfelelnek a törvényi követelményeknek.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben - fenntartva korábbi indítványukat - úgy ítélték, a Pp. 155/A. §-a alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei fennállnak.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és azt az abban hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek. E körben a Kúria hangsúlyozza, hogy nem tekinthetők joghatályosan előterjesztettnek azok az általánosan tett előadások, amelyekben a felperesek kizárólag az első- és a másodfokú eljárásban előterjesztett beadványaik tartalmára utaltak (BH 1995. 99., BH 1998. 558., BH 2009. 122.).

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben szereplő sorrendtől eltérve először az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségességével foglalkozott, figyelemmel arra, hogy ha az EUMSZ 267. cikk (3) bekezdése szerinti kötelezettségének feltételei

fennállnak, az a további kérdések vizsgálatát - az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EU Bíróság) határozatának meghozataláig - kizárta volna. Ezt követően vizsgálta a felperesek által állított eljárásjogi szabálysértéseket. Kiemelten elemezte - a felülvizsgálati kérelem által sérelmezett körben - az egyes vitatott ÁSZF rendelkezések Törvény hatálya alá tartozását. Végül állást foglalt a felperesek felülvizsgálati kérelmében megjelölt anyagi jogszabálysértések tárgyában.

I. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének szükségessége

A Kúria osztotta a másodfokú bíróság azon jogi álláspontját, amelyet a alperes neve perbeli szerepének megítélése kapcsán az AB határozatban1-ben írtakra hivatkozva kifejtett. Ezeket az érveket a felülvizsgálati kérelem benyújtását követően meghozott 2/2015. (II.2.) AB határozat (a továbbiakban AB határozat2) további érvekkel egészítette ki. E két határozat alkotmányossági szempontból egyértelműen állást foglalt - a felülvizsgálati kérelem által vitatott körben - a alperes neve perbeli szerepéről. Az AB határozat2-ben kifejtettek szerint a alperes neve a fogyasztók (a gyengébb fél) érdekében vesz részt alperesként a perben, nem az egyik hatalmi ágat jeleníti meg, hanem magánjogi jogalanyként segíti elő a perek mihamarabbi befejezését. A határozatban írtak szerint nincs jelentősége, hogy a alperes neve vagy annak valamely szerve az alperes (Indokolás, [38]). A felperes felülvizsgálati kérelemben kifejtett álláspontja szerint a alperes neve közvetlen, kizárólagos részvétele a perben csak akkor lenne indokolt, ha a fogyasztók érdekeinek védelméről más módon nem lehetne gondoskodni. Az AB határozat2 egyértelművé teszi e feltétel fennállását, hiszen az ott kifejtettek szerint a per tárgyává tett fogyasztói szerződések olyan közgazdasági, szociális, társadalmi problémát jelentenek, ami több ezer egyedi bírósági eljárás keretében hatékonyan nem lenne kezelhető. Ezért indokolt volt egy olyan jogalkotói megoldás alkalmazása, amely a hagyományos perjogi lehetőségen belül, annak kereteit nem túllépve teremti meg a jogviták gyors és hatékony befejezésének lehetőségét, érvényre juttatva ezzel a közérdek védelmét (Indokolás, [41]).

Az AB határozat2 abban a kérdésben is megerősítette az AB határozat1-ben írtakat, miszerint a Törvény által megalkotott perjogi konstrukció nem korlátozza a Pp. által szabályozott bizonyítási eszközök alkalmazásának lehetőségét (Indokolás, [71]), az eljáró bíró feladata annak eldöntése, hogy a bizonyításra milyen körben, terjedelemben van szükség (Indokolás, [72]). A perbeli jogkérdés eldöntéséhez szakértő igénybevétele csak kivételes esetben válhat szükségessé, a tanúbizonyítás pedig szükségtelen (Indokolás, [73]).

Önmagában az a tény, hogy a Törvény támadott rendelkezéseit az Alkotmánybíróság nem találta alaptörvény-ellenesnek, nem zárja ki annak elméleti lehetőségét, hogy a bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen, ha annak az EUMSZ szerinti feltételei megvalósulnak. Ezen feltételek megvalósulása azonban a Kúria megítélése szerint sem állapítható meg. Ezért egyetértett a perben eljáró bíróságokkal abban, hogy előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése az adott ügyben nem volt indokolt sem a felperesek által megjelölt körben, sem azon kívül eső kérdésekben. A Kúria a kifejtettekre tekintettel maga sem kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást, ennek indokait az alábbiakban foglalja össze. Rögzíti ugyanakkor: a felperesek ezen indítványa semmilyen vonatkozásban nem volt jogszerűen „pergátló kifogásként” értékelhető.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben – ahogy az eljárás során is – részben az Európai Parlament és a Tanács a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU irányelv (a továbbiakban: 2014/17/EU irányelv) 23. cikk (5) bekezdésének, részben a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Fogyasztói Irányelv) 1. cikk (2) bekezdésének, 4. cikk (1) bekezdésének, 5. cikkének, 7. cikkének és 8. cikkének helyes értelmezésével kapcsolatban tartották fenn az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványukat, illetve vitatták az ezzel összefüggésben a jogerős ítéletben kifejtetteket. Szükségnek tartották tisztázni az állam szerepének uniós megítélését is.

A alperes neve – két alkotmánybírósági határozattal is nem alaptörvény-ellenesnek minősített – perbeli szerepe a Kúria megítélése szerint sem vet fel ésszerű kételyeket a vonatkozó uniós szabályozással összefüggésben, ezzel kapcsolatos álláspontját a Kúria nem elkülönülten, hanem a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésével, 7. cikkével, és 8. cikkével összefüggésben fejti ki. A Kúria megítélése szerint a másodfokú bíróság ítéletében az állam szerepével összefüggésben kifejtettek nem sértik a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Pp. 206. § (1) bekezdésében, illetve a 221. §-ban írtakat.

A felperesek felülvizsgálati kérelmük utolsó oldalán hivatkoztak arra is, hogy a Törvény eljárásjogi rendelkezéseit ellentétesnek tartják az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkében írtakkal, illetve az Alapjogi Charta 47. cikkében foglaltakkal. E körben azonban álláspontjukat nem fejtették ki, így jelen ügyben e kérdéssel érdemben nem foglalkozott a Kúria, de az ezzel kapcsolatos álláspontját a Gfv.VII.30.360/2014/7. sz., Gfv.VII.30.387/2014/6. sz. határozatokban már részletesen kifejtette.

a) A 2014/17/EU irányelv sérelme

A felperesek álláspontja szerint a Törvény visszaható hatállyal minősít szerződéses kikötéseket tisztességtelennek, ami ellentétes a 2014/17/EU irányelv általános céljával, alapelveivel és a 23. cikk (5) bekezdésének rendelkezésével.

A hivatkozott irányelv kihirdetésére a Hivatalos Lap 2014. február 28-i számában került sor (HL L 60., 2014.02.28., 34. o.), és 49. cikke úgy rendelkezik, hogy a Hivatalos Lapban történő kihirdetését követő huszadik napon lép hatályba. A 2014/17/EU irányelv 42. cikk (1) bekezdése értelmében a tagállamok az irányelvnek történő megfeleléshez szükséges rendelkezéseket 2016. március 21-ig fogadják el és hirdetik ki, a 42. cikk (2) bekezdése szerint ezeket a rendelkezéseket 2016. március 21-től alkalmazzák. A 2014/17/EU irányelv 43. cikke kimondja, az irányelv nem alkalmazandó azokra a hitelmegállapodásokra, amelyek 2016. március 21. előtt „léteztek”, vagyis megkötésre kerültek.

A 2014/17/EU irányelv átültetésére meghatározott határidő még nem telt el. Az EU Bíróságának joggyakorlata értelmében a tagállamoknak nem lehet felróni, hogy nem ültették át saját jogrendjükbe az adott irányelvet azt megelőzően, hogy az erre megszabott határidő lejárt volna (C-129/96. sz. Inter-Environnement Wallonie ügy, 43. pont). Az EU Bíróság ugyanakkor azt is nyilvánvalóvá tette, hogy a tagállamoknak az irányelv hatályba lépése és az átültetésre előírt határidő közötti időszakban is tartózkodniuk kell az olyan rendelkezések meghozatalától, amelyek az irányelvben meghatározott cél elérését komolyan vagy jelentősen veszélyeztetik, függetlenül attól, hogy a kérdéses tagállami rendelkezések az adott irányelv átültetését célozzák-e vagy sem (C-261/07. sz. VTB-VAB NV ügy, 34-39. pontok és az ott hivatkozott további joggyakorlat).

Ennek megfelelően a tagállami bíróságoknak nem azt kell vizsgálniuk, hogy az irányelv átültetésére nyitva álló időben az adott tagállam fenntart-e vagy elfogad-e olyan rendelkezéseket, amelyek az irányelv egyes előírásaival nem összeegyeztethetőek, hanem azt, hogy ezek a tagállami rendelkezések komolyan vagy jelentősen veszélyeztetik-e az irányelv által elérni kívánt cél megvalósítását.

A 2014/17/EU irányelv 1. cikke úgy fogalmaz, hogy az irányelv közös keretet hoz létre a lakóingatlanhoz kapcsolódó, jelzáloggal vagy más módon biztosított fogyasztói hitelmegállapodásokra vonatkozó tagállami rendelkezések egyes részeire, illetve bizonyos prudenciális és felügyeleti követelményekre vonatkozóan. A Törvény rendelkezései ezeknek a célkitűzéseknek a megvalósulását semmilyen formában nem érintik, mert nem zárják ki és nem teszik lehetetlenné

megfelelő átültető intézkedések határidőben történő elfogadását és kihirdetését, illetve nem vonják el az irányelv hatálya alá tartozó hitelmegállapodások körében sem a fogyasztó, sem a hitelező irányelv által biztosított jogait, és nem teszik lehetetlenné azok érvényesítését.

A fentiek alapján a Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a Törvény nem tartalmaz a 2014/17/EU irányelvvel összeegyeztethetetlen szabályozást és az irányelv célkitűzéseinek megvalósulását sem veszélyezteti.

b) A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének alkalmazhatósága

A felperesek e körben arra hivatkoztak, hogy a perben vizsgált általános szerződési feltételeik jogszabályi rendelkezéseket tükröznek vissza, ezért nem tartoznak a Fogyasztói Irányelv hatálya alá, és tisztességességük nem vizsgálható.

A Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdése értelmében azok a feltételek, amelyek kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek, nem tartoznak az irányelv hatálya alá.

Az EU Bíróságának joggyakorlata értelmében e rendelkezés olyan szerződési feltételekre vonatkozik, amelyek a szerződő felek választásától függetlenül alkalmazandó nemzeti jogi rendelkezéseket tükröznek, vagy automatikusan, vagyis a felek ilyen irányú eltérő megállapodása hiányában alkalmazandóak (C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 26. pont; C-34/13. sz. Kušionová ügy, 78-79. pontok). A megfogalmazásból egyértelmű, hogy a kötelező erejű törvényi vagy rendeleti előírásoknak a vitatott szerződési feltétel tartalmát kell meghatározniuk olyan egyértelműséggel, hogy az a felek döntése ellenére vagy annak hiányában is a szerződés részévé válhasson. A felperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezések, amelyek a szerződéskötés előtti tájékoztatásra vagy a szerződés kötelező tartalmi elemeire tartalmazznak előírásokat, illetve bizonyos szerződési feltételek alkalmazására nyújtanak lehetőséget, nem határoznak meg olyan konkrét szerződési tartalmat, amely a felek rendelkezése ellenére vagy annak hiányában a szerződés részévé válhat.

A Kúria osztja a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint a per tárgyává tett szerződési feltételek nem esnek a Fogyasztói Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének hatálya alá, így tisztességességük az uniós jog alapján vizsgálható.

c) A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésének sérelme

A felperesek arra is hivatkoztak, hogy a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes a Törvény által

kötött szempontrendszer alapján felállított megdönthető vélelem, mert az kizárja, hogy az eljáró bíróság a vélelem megdöntésére irányuló eljárás során az eset valamennyi körülményét figyelembe véve mérlegelje a szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét vagy tisztességességét.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során figyelembe kell venni az áruk vagy szolgáltatások természetét, amire vonatkozóan a szerződést kötötték, a szerződés megkötésének időpontjában fennálló összes körülményt, valamint a szerződés minden egyéb feltételét, illetve további szerződések feltételeit, amennyiben a vizsgált szerződés azoktól függ.

A Kúria hangsúlyozza, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott elvek nem a bíróságok mérlegelési jogkörét korlátozzák, hanem a jogszabályi vélelem és ehhez kapcsolódóan a szükséges felperesi bizonyítás tartalmát határozzák meg. A szerződéskötés körülményeinek - a Fogyasztói Irányelv 4. cikk (1) bekezdésében írtak szerinti - bizonyítási eljárás keretében történő feltárása csak akkor indokolt és szükséges, ha azok a jogvita érdemi elbírálására kihathatnának. Nem a Törvény rendelkezéseiből, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségének mint jogkérdésnek a jellegéből következik, hogy ilyen esetben a szerződéskötés körülményeinek vizsgálata szükségtelen.

d) A Fogyasztói Irányelv 5. cikkének sérelme - üzleti titoknak minősülő információk megjelenése az ÁSZF rendelkezésekben

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben fenntartották előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó indítványukat a Fogyasztói Irányelv 5. cikkének az 1. cikk (2) bekezdésére figyelemmel történő értelmezésével kapcsolatban. Álláspontjuk szerint az általános szerződési feltételek nem tartalmazhatnak az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeivel kapcsolatos olyan jelentős információt, ami jogszabály alapján nem nyilvános információnak minősül. A felperesek kifejtették, hogy az ún. „árazási elvek”, amelyekkel kapcsolatban a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 210. § (3) - (5) bekezdései, illetve a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: új Hpt.) 279. § (4) - (6) bekezdései kógens szabályokat tartalmaznak, a nem nyilvános információ körébe tartoznak. Ennek megfelelően az EU Bíróság által az üzleti titoknak nem minősülő árfolyamrésszel kapcsolatban kimunkált követelmények alkalmazhatósága az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezésekre nem állapítható meg.

A Fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, illetve 5. cikke a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét fogalmazza meg. Az EU Bíróság az irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezése során úgy foglalt állást, hogy azon követelmény alatt, amely szerint a szerződési feltételnek világosnak és érthetőnek kell lennie, nem kizárólag azt kell érteni, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átláthatónak kell lennie; elvárás, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára a szerződéses rendelkezésből eredő gazdasági következményeket (C-26/13. sz. Kásler ügy, 75. pont). Az értelmezés megfelelően irányadó az irányelv 5. cikkére is. Az EU Bíróság a világos és érthető szerződéses feltétellel kapcsolatos követelményrendszert nemcsak a felperes által hivatkozott ügyben, hanem számos korábbi határozatban is körvonalazta (C-472/10. sz. Invitel ügy, 24-28. pontok; C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 51-53. pontok), így annak tartalma az árfolyamrést kikötő szerződéses feltétel sajátosságaitól függetlenül is jól meghatározható. Ez az általános tartalom irányadó az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő szerződési kikötések tisztességtelenségének vizsgálata során.

Sem a Fogyasztói Irányelv, sem a Törvény nem hárít olyan kötelezettséget a szolgáltatóra, hogy üzleti titoknak minősülő információt tegyen közzé általános szerződési feltételeiben. A fogyasztónak azonban olyan helyzetben kell lennie, hogy a fogyasztói szerződés és az annak részévé vált általános szerződési feltételek alapján egyértelműen azonosítani tudja, milyen körülmények változása milyen mértékben eredményezheti szerződéses kötelezettségeinek módosulását. A szolgáltatót ezen kötelezettségének teljesítése alól az sem mentesíti, ha árazási elvei megfelelnek a kógens jogszabályi környezetnek, és azokat a pénzügyi felügyeleti hatóság egyébként ellenőrzi vagy jóváhagyja.

A Kúria e tekintetben osztja a másodfokú bíróság álláspontját, miszerint az egyoldalú szerződésmódosítás esetében a szerződésmódosítási jog gyakorlásának jogszerűsége, illetve a szerződésmódosítási jog szerződéses szabályozásának tisztességessege külön vizsgálandó.

e) A Fogyasztói Irányelv 7. cikkének sérelme

A felperesek a Fogyasztói Irányelv 7. cikke értelmezésével kapcsolatban is indítványozták előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését. Álláspontjuk szerint a Törvény 7. § (7) bekezdésének a) pontja ellentétes a Fogyasztói Irányelvvel, mert kizárja a fogyasztók közvetlen, illetve közvetett, érdekképviselési

szervezetek útján megvalósuló perbeli részvételét a Törvény 7. §-a alapján meginduló eljárásokban.

A Kúria e körben hangsúlyozza, hogy a Fogyasztói Irányelv 7. cikkében foglalt célkitűzések megvalósulása érdekében biztosított eljárások tekintetében – uniós igényérvényesítési szabályok teljes hiányában, vagy amennyiben azok az igényérvényesítés részletszabályait nem határozzák meg – a tagállamok széles körű autonómiát élveznek mindaddig, amíg az az EU Bíróság által kialakított egyenértékűség és tényleges érvényesülés elveinek megfelelnek (C-212/04. sz. Adeneler ügy, 95. pont; C-364/07. sz. Spyridon ügy, 126. és 149. pontok). A tagállami eljárási autonómia kiterjed arra is, hogy a tagállamok speciális eljárási rendben egyes szerződési feltételeket a törvény erejénél fogva, vagy az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek minősítsenek.

A Kúria kiemeli, hogy ilyen megoldás a magyar jogrendszerben a Törvény hatályba lépését megelőzően is létezett. A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja alapján, illetve a 2014. március 15-ét követően létrejött szerződések esetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 6:104. § (2) d) pontja alapján megdönthető vélelem szól olyan szerződéses rendelkezés tisztességtelensége mellett, amely alapos ok nélkül lehetővé tette a szerződés egyoldalú módosítását, vagy alapos ok melletti módosítás esetén kizárta a fogyasztó elállási vagy felmondási jogát. A Törvény hatályba lépését megelőző időszakhoz képest a jogi helyzet annyiban változott, hogy a jogalkotó a jogbiztonság és pergazdaságosság szempontjaira tekintettel koncentrált eljárási rendet hozott létre a Törvény hatálya alá tartozó szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálatára.

A Kúria a vélelem megdöntésére irányuló eljárás tekintetében utal az AB határozat1-re, amely a Fogyasztói Irányelv célkitűzéseiből azt az értelmezést vezeti le, miszerint tömegesen felmerülő tisztességtelen szerződési feltételek esetén a tagállam jogalkotás útján is beavatkozhat, és az eljárási szabályokat oly módon alakíthatja ki, hogy a fogyasztók helyett a alperes neve szerepeljen a perben alperesként (Indokolás, [131]). Ezt az értelmezést erősíti meg az AB határozat2 is (Indokolás, [38], [41]).

A Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdése olyan kötelezettséget ír elő a tagállamok számára, hogy hatékony eljárásokat biztosítsanak jogos érdekekkel rendelkező személyek vagy szervezetek számára a fogyasztói szerződésekben általános használatra kidolgozott szerződési feltételek tisztességességének vitatására, illetve a tisztességtelen feltételek alkalmazásának

megszüntetésére. A magyar jogrendszerben ilyen közérdekű keresetet szabályoz a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 209/B. §-a, illetve az új Ptk. 6:105. §-a. A Fogyasztói Irányelv nem ír elő olyan kötelezettséget a tagállamok számára, hogy ezen felül, a Fogyasztói Irányelv által megengedett módon létrehozott speciális eljárási típusokban a fogyasztók vagy képviselőik perbeli részvételét biztosítsák. A Törvény rendelkezései a fenti eljárásokat nem érintik, a jogos érdekekkel rendelkező fogyasztók és képviselőik semmilyen létező lehetőségét nem vonják el, azok érvényesülése a fogyasztók és képviselőik helyzetét nem teszi hátrányosabbá a korábbi állapothoz képest. Ennek megfelelően a fegyverek egyenlősége elvének sérelme ebben a kontextusban nem merül fel. Ez a megállapítás független attól, hogy a alperes neve az eljárásban milyen minőségében vesz részt.

A Kúria a másodfokú bíróság jogértelmezésével egyezően úgy ítéli meg, hogy a Fogyasztói Irányelv 7. cikk (2) bekezdésében felvázolt eljárási rend nem kizárólagos megoldás a tagállamok 7. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettsége teljesítésére.

A Kúria ugyancsak osztja a másodfokú bíróság álláspontját az uniós jogforrások különböző nyelvi változatainak felhasználásával kapcsolatban, amit az EU Bíróság a tagállami bíróságok számára az uniós jog értelmezése során követelményként is előír (283/81. sz. CILFIT ügy, 18. pont).

Mindezek alapján a Kúria másodfokú bírósággal egyező álláspontja szerint a Törvény 7. § (7) bekezdés a) pontja nem ellentétes a Fogyasztói Irányelvvel.

f) A Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezése

A felperesek álláspontja szerint a Törvény a Fogyasztói Irányelvtől a fogyasztók javára eltérő szabályokat állapít meg, amelyek a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének sérelmét is jelentik. Kifejtik, hogy a fogyasztóvédelmi cél önmagában nem igazolhatja olyan sui generis eljárási szabályok előírását, amelyek korlátozzák az egyik felet jogai érvényesítésében, a perbeli bizonyításban.

A Kúria e körben utal az AB határozat1-re, amelyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Törvény sem a tisztességtelenség tartalma, sem annak jogkövetkezményei tekintetében nem visszaható hatályú (Indokolás, [71]-[114]). Vagyis a Törvény a tisztességtelenség fogalma és jogkövetkezményei tekintetében olyan követelményeket tartalmaz, amelyek a felperest az uniós és magyar jog alapján - tekintettel az irányelv-konform értelmezés kötelezettségére - 2004. május 1-je óta terhelték. A Törvény anyagi jogi rendelkezései szempontjából tehát a Fogyasztói Irányelv 8. cikkének értelmezése nem releváns.

A Törvény eljárásjogi rendelkezéseivel kapcsolatban a felperesek azt a konkrét kifogást fogalmazták meg, hogy azok korlátozzák az egyik felet jogai érvényesítésében, a perbeli bizonyításban. A Kúria csak utal az AB határozat1-ben kifejtettekre, miszerint a Törvény rendelkezései alapján a feleknek érdemi és valós lehetőségük volt megfelelő hatékonysággal előadni az ügyeket (Indokolás, [172]), illetve a bíróságoknak lehetőségük volt az eléjük vitt tény- és jogkérdések érdemi vizsgálatára (Indokolás, [173]). E körben megállapította azt is, hogy a Törvényben foglalt határidők a tisztességes eljáráshoz való jog szempontjából nem aggályosak (Indokolás, [145]-[174]), illetve a Törvény rendelkezései nem sértik a fegyverek egyenlőségének követelményét (Indokolás, [175]-[180]). Ezek az érvek az AB határozat2-ben is szerepelnek.

A Törvény rendelkezései ezért nem ellentétesek a Fogyasztói Irányelv 8. cikk által lehetővé tett magasabb szintű fogyasztói védelemre vonatkozó előírásokkal, figyelemmel a 4. cikk (1) bekezdésével és a 7. cikkel összefüggésben kifejtettekre is.

II. Eljárásjogi jogszabálysértések vizsgálata

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben sérelmezték, hogy a másodfokú bíróság a felperesek fellebbezésében foglaltak vonatkozásában csak és kizárólag a Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt átláthatóság elvének megsértését vizsgálta és állapította meg az ÁSZF rendelkezések tisztességtelenségét, a Törvényben szereplő további elvek vonatkozásában a fellebbezésükben írtak elbírálatlanul maradtak.

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen, a Törvény 11. §-ával írtakkal összhangban mutatott rá arra, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése konjunktív feltételeket ír elő, amelyek együttes megvalósulása esetén az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó ÁSZF rendelkezések tisztességesek. A Törvény nem állít fel sorrendet az elvek megvalósulásának vizsgálata tekintetében. Ezen szabályozási módra tekintettel a feltételek akár egyikének meg nem valósulása is a tisztességtelenség törvényi védelme megdöntése iránti kereset elutasítását eredményezi. Így az, hogy a jogerős ítélet a szerződéses kikötések átláthatóságát, az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének megvalósulását vizsgálta és - szemben az elsőfokú bírósággal - nem vizsgálta más elvek érvényesülését, nem teszi a jogerős ítéletet az indokolási kötelezettség vonatkozásában jogszabálysértővé, mivel a később kifejtendők szerint helyes álláspontra jutott az általa elsődlegesen vizsgált elvek sérelme tekintetében.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben hivatkoztak a Pp. 206. §

(1) bekezdésében foglaltak megsértésére is. E körben a felülvizsgálati kérelem lényegében az okirati bizonyítékokból levont jogi következtetések helytállóságát vitatta, amellyel kapcsolatos jogi álláspontját a Kúria a későbbiek során fejti ki.

III. A Törvény hatálya alá tartozó, vitatott ÁSzF rendelkezések

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben vitatták a jogerős ítéletnek azt a megállapítását, hogy - az elsőfokú bíróság megítélésével ellentétben - a Törvény hatálya alá tartoznának a kereseti kérelmeikben megjelölt azon ÁSzF rendelkezések is, amelyek az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és a felmondásra vonatkoznak, illetve a kölcsönszerződés adósi megszegése esetén fizetendő ún. büntető kamat felár érvényesítését teszik lehetővé. E kérdések megítélése tárgyában az első- és a másodfokú bíróság álláspontja eltért. Ugyanakkor a felperes felülvizsgálati kérelme nem vitatta, hogy a fenti rendelkezések egyértelműen beazonosíthatók.

A Kúria nem ért egyet a felperesek azon érvelésével, hogy a Törvény hatályát megszorítóan és úgy kell értelmezni, hogy kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítás okait szabályozó rendelkezések tartoznának e körbe. Ahogy arra a másodfokú bíróság is helyesen rámutatott, a Törvény hatálya alá az egyoldalú szerződésmódosítás jogának teljesülése szempontjából releváns és ezért egybetartozó rendelkezések összessége tartozik. Ilyennek minősül minden olyan ÁSzF rendelkezés, amely az egyoldalú szerződésmódosításról szóló értesítésre és az adósnak kifejezetten ez okból biztosított felmondásra vonatkozik. Ezt az értelmezést támasztja alá az a tény is, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés f) pontja szerinti felmondhatóság elvének az egyoldalú szerződésmódosításról szóló rendelkezéseknek eleget kell tenniük. A Kúria hangsúlyozza, a jogerős ítéletből nem következik az, hogy a másodfokú bíróság a tájékoztatással, felmondási joggal kapcsolatos ÁSzF rendelkezéseket - amelyek díj fizetésre nem vonatkoztak - önmagukban vizsgálta és tisztességtelennek találta volna. A jogerős ítéletből az tűnik ki, hogy azok az egyoldalú szerződésmódosítás feltételrendszerének részét képezik, és ha a feltételrendszer egy része - pl. az oklistában szereplő feltételek - tisztességtelenek, akkor ez egyben az egész feltételrendszer tisztességtelenségét eredményezi. Tisztességtelennek talált kamat, költség, díj egyoldalú módosítására vonatkozó ÁSzF rendelkezés esetén a felmondás jogának, az egyoldalú szerződésmódosításról történő értesítés mikéntjének az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételrendszer egészétől történő különválasztása (leválasztása) azzal a nem kívánatos és nem célszerű következménnyel járna, hogy azok az ÁSzF nem érvénytelen részeként lennének kezelendők, ugyanakkor az alkalmazásukra nem kerülhet sor. Azon ÁSzF rendelkezések esetén azonban, amelyek nem kizárólag az egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatban

szabályozzák a felmondás jogát, hanem általánosságban, így más okból bekövetkező ÁSZF változás esetén is irányadóak, e körben nem tartoznak a Törvény hatálya alá, csak az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggésben. E rendelkezések között egyes időszakokban alkalmazott ÁSZF-ekben szereplő, a tájékoztatással, a felmondással kapcsolatos költségek fogyasztóra történő áthárítására vonatkozó rendelkezések esetleges tisztességtelenségének megítélése csak akkor tartozik a Törvény hatálya alá, ha azokat az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggésben alkalmazták. Amennyiben azonban az egyoldalú szerződésmódosítás miatt került sor a tájékoztatásra, a felmondásra, annak költségei nem tisztességes módon kerültek áthárításra, mert annak mértéke, nagysága nem nyert egyértelmű meghatározást az ÁSZF-ben.

A Kúria a Törvény hatálya alá tartozónak találta a kölcsönszerződés adósi megszegése esetén fizetendő ún. büntető kamat felár alkalmazására vonatkozó ÁSZF rendelkezéseket. Tény, hogy ennek alkalmazására kifejezetten az adós magatartására visszavezethető okból kerülhet sor, de ez nem változtat azon, hogy a felperesek az ilyen adósi szerződésszegő magatartás bekövetkezésének esetére előre kikötötték maguknak az egyoldalú kamatemelés jogát. Ilyen tartalmú kikötés hiányában az adós szerződésszegő magatartása esetén kamatemelésre nem lennének jogosultak. Az erre vonatkozó ÁSZF rendelkezéseket tehát nem lehet másként értelmezni, mint amelyek a Törvény 4. §-a alá tartozó, egyoldalú szerződésmódosítást tesznek lehetővé.

IV. Anyagi jogi jogszabálysértések vizsgálata

A Kúria egyetért a felperesekkel abban, hogy a Törvény rendelkezései nem önmagukban, hanem az adott ÁSZF alkalmazási ideje alatt hatályos jogszabályi rendelkezések figyelembe vétele mellett értelmezendők, alkalmazandók. A Törvény rendelkezései a fogyasztói kölcsönszerződések egyoldalú módosítására vonatkozó, 2004. május 1-je óta irányadó, ezt követően többször módosított, kiegészített szabályozás, az azok alapján kialakult, elsősorban a 2/2012. (XII.10.) PK véleményben, illetve a 2/2014. PJE határozatban kifejtett bírói jogértelmezésnek maradéktalanul megfelelnek. Erre utal a Törvény címe, és ezt támasztják alá az AB határozatl-ben kifejtettek is. Ebből következik, hogy a Törvény alkalmazása során figyelembe kell venni és alkalmazni kell - többek között - a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, az adott időszakban irányadó jogszabályok rendelkezéseit és - szemben a másodfokú ítéletben kifejtettekkel - a 2/2012 (XII. 10.) PK véleményben és a 2/2014. PJE-ben foglaltakat. A Törvény nem felülírja, hanem összegzi a korábbi anyagi jogi szabályozást, annak bírói jogértelmezését. Ugyanakkor új, eddig nem létező törvényi vélelmet állít fel, részben speciális eljárási szabályokat megalkotva. A magyar jogi szabályozás, jogértelmezés az uniós szabályozáson,

elsődlegesen a Fogyasztói Irányelven, illetve az azt értelmező, az EU Bíróság által kialakított joggyakorlaton alapul.

A fent kifejtettekből következően már a korábban hatályos jogszabályok rendelkezéseit is akként kellett értékelni, értelmezni, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás ÁSZF-beli szabályozásának tisztességtelensége - függetlenül a régi Ptk. 209. § (6) bekezdésében írtaktól - vizsgálható.

A Kúria a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményében már egyértelműen rámutatott, hogy a régi Hpt. rendelkezései keretjelleggel hatalmazták fel a pénzügyi intézményeket az egyoldalú szerződésmódosítás jogának kikötésére. A régi Hpt. rendelkezésének megfelelő ok-lista feltételek tisztességtelensége a 2/2014. PJE határozatban kifejtettekből következően is vizsgálható. Önmagában ugyanis az, miszerint az ok-listában foglalt feltételek maradéktalanul megfelelnek a jogszabályoknak, nem jelenti azt, hogy maguk az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződéses feltételek ne lehetnének tisztességtelének, annak vizsgálata pedig a bíróság hatáskörébe tartozik. A jogszabályban írtaknak maradéktalanul megfelelő ok-lista esetén is vizsgálandó ugyanis, hogy a vonatkozó szabályozás, maga a feltételrendszer a kötelezettségvállalás mechanizmusát szabályozza-e, az emelés lehetséges mértéke a fogyasztó számára felmérhető-e, ellenőrizhető-e, így megfelel-e az átláthatóság (ezen belül az ellenőrizhetőség), az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének.

A fent kifejtettekből következően az a körülmény, hogy a vonatkozó szabályozás az ok-lista alkalmazását írta elő és nem rendelkezett a felülvizsgálati kérelem által hivatkozott „ok-okozati lista” alkalmazásáról, nem jelenti azt, hogy tisztességes szabályozás esetén erről ne kellett volna rendelkezni. Erre utal a 2/2014. PJE határozat 2. pontja, amely hivatkozott az EU Bíróság C-26/13. sz. Kásler-ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is.

A fentiekből következően a régi Ptk. 239. §-ában írtaknak megfelelően nem lett volna kizárt részleges érvénytelenség megállapítása pl. akként, hogy a kamatemelésre vonatkozó ÁSZF rendelkezések tekintetében a keresetet elutasító, a díj és költségemelés vonatkozásában a keresetnek megfelelő döntés meghozatalára kerüljön sor. Ugyanakkor a Kúria úgy találta, hogy a vonatkozó, a Törvény hatálya alá tartozónak tekintett ÁSZF rendelkezések sem a kamat, sem a költség vagy a díj egyoldalú módosítása tekintetében nem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdés a)-g) pontjában felsorolt elveknek.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben általánosságban hivatkoztak arra, hogy minden egyes, keresetükben megjelölt ÁSZF rendelkezés eleget tesz a Törvény 4. §-ában írt összes feltételnek. A Kúria utal a korábban kifejtettekre azzal kapcsolatban, hogy a Törvény 11. §-a alapján indított perben a felperesek a Törvény 4.

§-ában rögzített törvényi vélelmet eredményesen csak akkor tudják megdönteni, ha a 4. § (1) bekezdésében felsorolt valamennyi feltétel együttes teljesülését tudják bizonyítani.

A Kúria nem ért egyet a másodfokú bírósággal abban, hogy a felperesek ne vonták volna kétségbe azt, hogy ÁSZF-jeik nem érthetőek és nem átláthatóak. A per során (kereseti kérelmükben, fellebbezésükben, felülvizsgálati kérelmükben) következetesen mindvégig azt állították, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti minden követelménynek eleget tettek.

A fentiektől eltekintve a Kúria osztotta a másodfokú bíróság álláspontját a tekintetben, hogy a per tárgyává tett ÁSZF rendelkezések nem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában megfogalmazott elveknek.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben - többek között - azt állították ezzel összefüggésben, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekkel kapcsolatos azon elvárások, miszerint a rendelkezéseknek világosnak, érthetőnek kell lenniük, kizárja olyan banküzemelteti szempontok szerződéses rögzítését, amelyek jellemzően nem érthetőek az átlagos ismeretekkel rendelkező fogyasztók számára.

A másodfokú bíróság - a felperesek által sem vitatottan - helyesen mutatott rá, hogy az egyoldalú szerződésmódosítás jogintézményének alkalmazása csak lehetőség volt a pénzügyi intézmények számára. Amennyiben azonban éltek e lehetőséggel, úgy kellett szabályozniuk e kérdést az egyedileg meg nem tárgyalt szerződési rendelkezések között, illetve az ÁSZF-ben, hogy azok ne minősüljenek a régi, illetve az új Ptk. alapján tisztességtelennek. A tisztességes szabályozással összefüggésben támasztott, világos és érthető megfogalmazás olyan követelmény volt, amelyet mind a Fogyasztói Irányelv, és annak EU bírósági joggyakorlata, mind a magyar jog és bírósági joggyakorlat megkövetel. Az pedig, hogy e vonatkozásban mind az uniós, mind a magyar joggyakorlat fejlődött, nem jelenti azt, hogy már eredetileg is nem úgy kellett a vonatkozó rendelkezéseket helyesen értelmezni, ahogy azt a később hozott EU bírósági ítéletek (C-263/10. sz. Nisipeanu ügy, 32. pont; C-92/11. sz. RWE Vertrieb AG ügy, 58. pont), illetve az azokon is alapuló kúriai elvi iránymutatások kifejtik.

A 2/2014. PJE határozat 2. pontja egyértelműen rögzíti, hogy mit kell érteni az átláthatóság és az azzal nagyon szorosan összefüggő egyértelmű és világos megfogalmazás követelménye alatt. Az olyan tartalmú ÁSZF rendelkezés felel meg a fenti követelményeknek, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztó megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, változásának mechanizmusát, lehetséges mértékét. Ez azt is jelenti, hogy a fogyasztónak abban a helyzetben

kell lennie, hogy a már bekövetkezett körülményváltozások konkrét mértékének ismeretében képes legyen ellenőrizni a reá nézve hátrányos és végrehajtott szerződésmódosítás indokoltságát, arányát, mértékét és így annak tisztességes, jogszerű voltát.

Önmagában az a felperesi hivatkozás, hogy a pénzügyi intézmények által elkészített nem nyilvános árazási elvek – amelynek vizsgálata egyébként jelen eljárásnak nem tárgya – lehetővé tették annak megítélését, miszerint az egyoldalú szerződésmódosításra jogszerűen került-e sor, nem teszi a vonatkozó ÁSZF rendelkezéseket tisztességessé. Ugyanis a tisztességtelenség megítélése szempontjából nem annak van jelentősége, hogy a pénzügyi felügyeletet ellátó hatóság milyen ismeretek birtokában volt, hanem annak, hogy a fogyasztó számára az átláthatóság biztosítva volt-e.

A felperesek a világos és érthető megfogalmazás elvével kapcsolatban hivatkoztak arra is, hogy a Törvény által szabályozott perjogi konstrukció nem teszi lehetővé annak bizonyítását, miszerint a konkrét szerződés megkötésekor adott tájékoztatás folytán a vonatkozó ÁSZF rendelkezések világossá, érthetővé váltak. Ezzel megfosztotta a felpereseket a vélelem megdöntésére szolgáló bizonyítékok előterjesztésének lehetőségétől, sértve a fegyveregyenlőség elvét.

A Kúria e körben utal a két vonatkozó AB határozatban kifejtettekre, amelyekben az Alkotmánybíróság egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a Törvény által bevezetett pertípus, a részben speciális eljárásrend a tisztességes eljáráshoz fűződő jogokat nem sérti, így többek között a bizonyítékok előterjesztésének jogát nem korlátozza. Egyébként a fentiek bizonyítására a magyar jog és a Fogyasztói Irányelv által is ismert, szabályozott közérdekű keresetek esetén sincs lehetőség, mely szabályozással kapcsolatban eddig alkotmányossági, uniós jogi kételyek nem merültek fel.

Az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozataiban abban is egyértelműen állást foglalt, hogy a Törvény által rendezett speciális perjogi szabályok nem vonják el a bíróságok döntési jogkörét, csak annak kereteit szabályozzák. Abból pedig – ahogy azt a felülvizsgálati kérelem állítja –, hogy a pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó ÁSZF rendelkezései nem feleltek meg a tisztesség követelményének, nem következik, hogy a bíróságok független jogalkalmazói tevékenységük gyakorlásában korlátozva lettek volna. Az egységesnek tűnő megítélés oka a Kúria szerint az, hogy a vonatkozó ÁSZF rendelkezések nem feleltek meg a tisztességes magyar és uniós jog által meghatározott követelménynek.

Ezért a Kúria sem tartotta szükségesnek, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés b)-d), f)-g) pontjaival összefüggésben a felperesek által

előadottakkal kapcsolatos álláspontját kifejtse.

A felperesek a fent ismertetett általános okfejtésen túlmenően felülvizsgálati kérelmükben jogszabálysértőnek tartották a jogerős ítélet indokolásának azon konkrét, egyes ÁSZF rendelkezésekre vonatkozó megállapítását, amely szerint kizárt az egyoldalú szerződésmódosítás jogának tisztességes kikötése a vis maior jellegű események bekövetkezése esetére. Álláspontjuk szerint - figyelemmel a 2/2012. PK vélemény 7. pontjára is - a másodfokú bíróság a tisztességesség mércéjét a Törvényre hivatkozással utólag megváltoztatta. Ez pedig magának a jogerős ítéletnek az alaptörvény-ellenességét okozhatja.

A Kúria a 2/2012. PK vélemény 7. pontjában azt rögzítette, hogy a rendes üzleti kockázat körébe tartozó kockázatokat a pénzügyi intézménynek kell viselnie, azokat nem háríthatja át jogszerűen a fogyasztóra. Ebből következően a vis maior jellegű események következményei átháríthatók. Tehát e körben a Kúria nem osztotta az áthárítás kizártságára vonatkozó másodfokú ítéleti okfejtést. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ilyen feltétel megfogalmazása esetén nem érvényesülnének a hivatkozott PK vélemény 6. pontjában megfogalmazott, a 2/2014. PJE határozatban is rögzített és az annak megfelelően a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt követelmények, elvek. A Kúria - egyezően a perben eljáró bíróságokkal - úgy ítélte, a vis maior esetére egyoldalú szerződésmódosításra felhatalmazó perbeli ÁSZF rendelkezések nem felelnek meg a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontjában írtaknak, mivel nem egyértelműek és átláthatóak. A vis maior fogalmának ugyanis nincs olyan egységes, általánosan elfogadott jelentéstartalma, amely alapján a fogyasztó számára egyértelművé és ellenőrizhetővé válna a vis maior bekövetkezésének ténye. Ilyen meghatározást a perben becsatolt ÁSZF rendelkezések sem tartalmaznak, továbbá az sincs rögzítve, hogy annak bekövetkezése milyen mértékben, módon hat ki a fogyasztók fizetési kötelezettségére.

A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdésének alkalmazásával a felülvizsgálati kérelemmel érintett körben hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes felpereseket a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdés alapján kötelezte az alperes felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére. Annak mértékét a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan, a csatolt megbízási szerződésben megjelölt összeget mérsékelve állapította meg a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet megfelelő alkalmazásával, amely összeg az ÁFÁ-t is tartalmazza.

Budapest, 2015. február 24.

Dr. Vezekényi Ursula a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk.
előadó bíró, Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. bíró

A kiadmány hitelével:

/Seres Józsefné/
bírószági tisztviselő